

Riktlinjer för dödsboärenden

Antagen av:	Humanistiska nämnden § 49, HN 2020/33
Dokumentkategori:	Styrdokument
Dokumenttyp:	Riktlinjer

Innehållsförteckning

Inledning	3
Lagar och regler	3
Socialtjänstens ansvar	4
Dödsboanmälan	4
Dödsboförvaltning:	4
Begravning:	5
Ekonomiskt bistånd till begravningskostnader	5
Internationella dödsbon	5
Handläggningen	5
Anmäla till nämnden	6
Dokumentation	6
Förvaring och gallring	6
Sekretess	6
Dödsboanmälan – en förenklad form av bouppteckning	6
Förutsättningar för dödsboanmälan	6
Anmälan om dödsfall	7
Vistelsekommunens ansvar	7
Dödsboutredningen	7
Tillgångar i dödsboet	8
Utgifter som har samband med dödsfallet	8
Hembesök	9
Bostadsrätt	9
Försäkringar	9
Värderingsintyg	9
Betaling av skulder	9
Jämkning av giftorättsgods	10
Bodelning vid samboförhållanden	10
Beslut om att upprätta dödsboanmälan	10
Innehållet i dödsboanmälan	10
När förutsättningar för dödsboanmälan saknas	11
Ansvar för att delge testamente	11
Arvskifte	12
Vägledning, råd och stöd i vissa fall	12
Fullmakter	12

Dödsboförvaltning – allmänt	12
Provisorisk förvaltning genom socialnämndens försorg	13
Den provisoriska förvaltningens avslutning	14
Överlämning av provisorisk förvaltning.....	16
Redovisning av provisorisk förvaltning.....	16
Socialtjänstens avveckling av dödsbo	17
Begravning enligt 5 kap 2 § Begravningslagen.....	18
Avgift för provisorisk dödsboförvaltning samt ordnande av gravsättning. 18	

Inledning

Det är kommunens socialnämnd som har ansvaret för handläggning av dödsboärenden. I Trosa kommun handläggs dödsboärenden av socialsekreterare på Socialkontoret efter delegation av Humanistiska nämnden.

Riktlinjerna ger en översikt av de lagar och regler som styr verksamheten för dödsboärenden. Det ska ge stöd och vägledning vid ärendehandläggning och beslut, öka förutsättningarna för en rättssäker handläggning och beslutsprocess.

Utgångspunkten vid handläggningen är alltid i första hand att den avlidnes anhöriga ska förvalta och avveckla dödsboet och ta hand om begravningsarrangemanget.

Vid alla dödsfall ska en boutredning ske. Boutredningen syftar till att avveckla den avlidnes hem och egendom genom att betala skulder och fördela överskottet mellan dödsbodelägarna.

Om särskilda förutsättningar föreligger åligger det socialtjänsten att göra en dödsboanmälan och i vissa fall att förvalta och avveckla dödsbon.

Ibland åligger det även socialtjänsten att ordna så att en begravning kan komma till stånd och om dödsboets tillgångar inte är tillräckliga för att täcka skälig kostnad för begravning kan under vissa förutsättningar ekonomiskt bistånd till begravningskostnader beviljas.

Lagar och regler

De lagar som främst reglerar verksamheten är

- Ärvdabalken (ÄB)
- Socialtjänstlagen (SoL)
- Begravningslagen (BegrL)
- Förvaltningslagen (FL)
- Offentlighet och sekretesslagen (OSL).

Dessutom omfattas regler i:

- Äktenskapsbalken (ÄktB)
- Sambolagen
- Lag om registrerat partnerskap
- Förmånsrättslagen
- Föräldrabalken (FB)
- Jordabalken (JB)
- Kommunallagen (KL)
- Lag om offentlig upphandling (LOU)
- Lag om mottagande av asylsökande (LMA)
- Lag om arv i internationella situationer

Förutom vad som anges i dessa riktlinjer gäller även vad som sägs i kommunens riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd och handläggning och dokumentation för vuxna.

Socialtjänstens ansvar

Dödsboanmälan

När någon avlidit ska en bouppteckning göras. Bouppteckningen är en sammanställning över den avlidnes tillgångar och skulder och ska göras vid en särskild förrättning inom tre månader efter dödsfallet. Bouppteckningen medför som regel en kostnad för dödsboet.

Om den avlidnes tillgångar endast räcker till begravningskostnader och andra utgifter med anledning av dödsfallet och om det inte finns någon fast egendom eller tomträtt i boet, kan bouppteckningen ersättas med en dödsboanmälan (20 kap 8a § Ärvdabalken).

Dödsboanmälan ska upprättas av socialtjänsten i kommunen och vara skriftlig. Dödsboanmälan bör göras två månader efter dödsfallet till Skatteverket där den förvaras.

Dödsbodelägare är den som enligt lag eller testamente har rätt till andel i dödsboet. Dödsbodelägare kan vara efterlevande maka/make, barn, sambo (avseende bohag och bostad som har införskaffats för gemensamt bruk), universell testamentstagare och Allmänna arvsfonden. Uppgifter om vem som är dödsbodelägare inhämtas av anhöriga och genom dödsfallsintyg med släktutredning från Skatteverket. Ibland krävs ytterligare efterforskning med hjälp av lands- och stadsarkiv. Om det är svårt att få fram uppgifter om dödsbodelägare räcker det (för dödsboanmälan) att redovisa de uppgifter som är kända.

Dödsbodelägarna är oförhindrade att göra bouppteckning även om förutsättningar för dödsboanmälan föreligger.

Dödsboförvaltning

När någon avlidit ska efterlevande maka/make eller sambo, arvingar och universella testamentstagare (dödsbodelägare) gemensamt förvalta den avlidnes egendom under boets utredning (18 kap 1 § Ärvdabalken).

Om sammanlevande dödsbodelägare, efterlevande maka/make som inte är delägare eller annan delägare som kan ta hand om boet saknas är socialtjänsten ansvarig för boets provisoriska förvaltning tills dess att dödsbodelägare spårats och underrättats (18 kap 2 § Ärvdabalken).

Om det saknas tillgångar i boet och Allmänna arvsfonden är dödsbodelägare kan socialtjänsten med fullmakt från Allmänna Arvsfonden förvalta och avveckla dödsboet.

Begravning

När en person avlidit är det den avlidnes anhöriga som ska ordna så att en begravning arrangeras.

Om den avlidne saknar anhöriga som ordnar begravningen har socialtjänsten inom ramen för den provisoriska förvaltningen (18 kap 2 § Ärvdabalken) skyldighet att ordna så att en begravning kommer till stånd. Socialtjänstens uppgift är att beställa begravningen hos en begravningsbyrå.

Om begravningen av någon orsak inte ordnas av dödsboet eller av socialtjänsten i samband med dödsboförvaltningen ska begravningen ordnas av den kommun där den avlidne senast var folkbokförd eller, om den avlidne inte har varit folkbokförd i Sverige, av den kommun där dödsfallet inträffade (5 kap 2 § Begravningslagen).

Ekonomiskt bistånd till begravningskostnader

Se riktlinjer för ekonomiskt bistånd enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen. De kostnader som i regel inte ersätts är handbuketter, övriga buketter, solist, middag, minnesalbum och tackannons.

Internationella dödsbon

Om det i Sverige finns egendom efter någon som vid sin död inte hade sin hemvist i Sverige ska anmälan ske till socialnämnden. Om det behövs ska socialnämnden ta hand om egendomen. Det åligger vidare socialnämnden att besluta om vad som ska ske med egendomen. Detta regleras i särskild lag (2105:417) om arv i internationella situationer.

Handläggningen

Eftersom dödsbohandläggningen innehåller olika slag av arbetsuppgifter och beslut som styrs av olika författningar skiljer sig handläggningsreglerna åt för de olika åtgärderna.

Handläggning av en dödsboanmälan är att betrakta som ärendehandläggning och beslutsfattande och utgör därmed myndighetsutövning liksom själva dödsboförvaltningen.

Handläggningen kan resultera i följande typer av beslut:

- Beslut att göra dödsboanmälan (20 kap 8a § Ärvdabalken)
- Beslut att inte göra dödsboanmälan (20 kap 8a § Ärvdabalken)
- Beslut att provisoriskt förvalta dödsboet (18 kap 2 § Ärvdabalken)
- Beslut att överlämna förvaltning och avveckling till dödsbodelägare (18 kap 1 § Ärvdabalken)
- Beslut att överlämna förvaltning och avveckling till Allmänna arvsfonden (18

- kap 1 § Ärvdabalken)
- Beslut att överlämna förvaltning och avveckling till god man för bortavarande (18 kap 1 § Ärvdabalken)
 - Beslut att föranstalta om bouppteckning (20 kap 2 § Ärvdabalken)
 - Beslut att förvalta och avveckla dödsboet (18 kap 2 § Ärvdabalken)

Dessa beslut kan delegeras till tjänsteman, dock inte till uppdragstagare (6 kap 33 § Kommunallagen).

Handläggning och beslut ska präglas av respekt, rättssäkerhet och tillgänglighet.

Anmäla till nämnden

Besluten kan överklagas genom laglighetsprövning vilket innebär att beslutet kan förklaras ogiltigt på grund av formfel men inte till sitt innehåll (10 kap 2 § p2 Kommunallagen).

Beslut gällande ekonomiskt bistånd till begravningskostnader överklagas genom Förvaltningsbesvär (16 kap 3 § Socialtjänstlagen).

Dokumentation

Dokumentation i samtliga dödsboärende sker i nämndens verksamhetssystem.

Förvaring och gallring

Akter där beslut fattats med anledning av dödsboanmälan förvaras i pärm i arkivet. Akter som innehåller beslut om ekonomiskt bistånd förvaras i arkivet. Gallring av ärenden sker senast 5 år efter beslut.

Sekretess

Kommunens uppgifter avseende dödsboanmälan och dödsboförvaltning är socialtjänst. Sekretesslagen ska därför tillämpas (7 kap 4 § Sekretesslagen). Detta innebär att sekretess är huvudregel för alla uppgifter. Utlämnande av uppgifter kan i princip endast ske med stöd av denna lag, vid samtycke eller om det inte finns risk för att den enskilde eller någon närstående lider men.

Dödsboanmälan – en förenklad form av bouppteckning

Förutsättningar för dödsboanmälan

Dödsboanmälan får göras om den avlidnes tillgångar inte räcker till annat än begravningskostnader och andra utgifter med anledning av dödsfallet. Att förutsättningar föreligger ska kunna konstateras utan någon ingående undersökning. Vid tveksamheter bör dödsboanmälan inte ske utan de anhöriga uppmanas göra en bouppteckning.

Det är inte meningen att dödsboanmälan ska ske när värderingsfrågorna är komplicerade eller om det behövs mer omfattande efterforskningar beträffande den avlidnes tillgångar. Exempelvis bör dödsboanmälan användas med försiktighet när efterlevande maka/makes tillgångar nämnvärt skiljer sig från den avlidnes.

Det kan bli aktuellt att göra en dödsboanmälan när ett barn har avlidit. En bedömning får göras för varje enskilt fall.

Anmälan om dödsfall

Anmälan om dödsfall görs vanligtvis per telefon av någon anhörig som också är dödsbodelägare. Anmälan kan även inkomma från annan närstående, fd god man, hyresvärd, polis, sjukhuskurator, chef äldreboende med flera.

Vistelsekommunens ansvar

Det är den kommun där den avlidne var bosatt som har ansvaret för att dödsboanmälan upprättas om förutsättningarna för en sådan är uppfyllda. Boendeformen är av underordnad betydelse. I de fall vistelsekommunen *inte överensstämmer* med folkbokföringskommunen är det vistelsekommunen där den avlidne var bosatt som har ansvar för att en dödsboanmälan görs.

Om en kommun tidigare har fattat beslut om någon form av placering eller boende i en annan kommun (vid LSS- eller äldreboende) där den avlidne har bosatt sig *permanent* övergår ansvaret för att upprätta dödsboanmälan till den nya kommunen. För placeringar på HVB-hem eller familjehem (t ex vid missbruksvård, ensamkommande flyktingbarn) behåller den placerande kommunen hela ansvaret för den som placerats, vilket även omfattar ansvar för att vid behov upprätta dödsboanmälan. Om någon avlider under en resa eller tillfällig vistelse utanför hemkommunen ska hemkommunen göra dödsboanmälan.

Dödsboutredningen

När ett ärende aktualiseras ska uppgifter begäras om den avlidnes tillgångar och personliga utgifter som har samband med själva dödsfallet. Dödsfallsintyg med släktutredning ska alltid rekvireras från Skatteverket.

Utgångspunkten är att det är dödsbodelägarna som ska lämna erforderliga uppgifter om dödsboet till dödsboutredaren.

De uppgifter som efterfrågas är:

- den avlidnes namn, personnummer, adress och datum för dödsfallet
- vem som lämnar anmälan/ansökan (namn, adress och telefon)
- vilka som är dödsbodelägare (namn, adress, personnummer om möjligt och relation till den avlidne)
- boendeform (hyresrätt, bostadsrätt, omvårdnadsboende, inneboende)

Tillgångar:

- uppgift om försörjning
- kontanter på dödsdagen
- banktillgodohavanden per dödsdag
- tillgodohavanden på ICA-kort, Coop-kort och liknande
- framtida inkomster (lön, pension, semesterersättning, skatteåterbäring med mera)
- deklaration och sluskskattsedel
- fordringar/andel i oskiftat dödsbo eller handelsbolag
- tomt eller fastighet
- testamente/äktenskapsförord
- livförsäkring som ingår i dödsboet
- bil/båt/annat
- smycken/konst
- inventeringslista från bankfack

Utgifter som har samband med dödsfallet:

- begravningskostnader (enligt faktura begravningsbyrå)
- gravsten (offert)
- hyra (uppsägningshyra)
- avvecklingskostnader för bostaden (städning, tömning/bortforsling)

Tillgångar i dödsboet

Med tillgångar i dödsboet menas samtliga tillgångar. Bankmedel tas upp med behållning per dödsdag, värdepapper med kursvärdet samma dag enligt Skatteverkets principer för bouppteckning. Eventuellt innehav av bil och näringsverksamhet kontrolleras. För uppskattning av bohagets värde görs en försiktig värdering. De tillhörigheter som finns i dödsboet förutsätts tillhöra den avlidne om inte någon handling tyder på annat.

När det gäller tillgångar som är pantsatta eller föremål för retentionsrätt måste den skuld för vilket föremålet svarar beaktas.

Den som företräder dödsboet ska underteckna ifylld blankett kallad tillgångsförsäkran för att på så sätt styrka riktigheterna i de uppgifter som lämnas om dödsboets tillgångar. Denna blankett sparas i akten. I detta skede får inga avdrag göras från tillgångarna.

Utgifter som har samband med dödsfallet

De utgifter som avses i detta sammanhang är begravningskostnader enligt faktura från begravningsbyrå, förtäring i samband med minnesstund, gravsten eller inskription, hyreskostnad för uppsägningsmånaden och utgifter i samband med avvecklingen av boet avseende städning och tömning/bortforsling av bohag. Därtill kommer en fiktiv kostnad för bouppteckning om 5.000 kr motsvarande arvode till bouppteckningsförrättare. Övriga skulder tas inte med i detta sammanhang.

Exempel på kostnader/skulder som inte beaktas:

- Skulder i form av räkningar för el, telefon, hemförsäkring, TV mm
- Kostnader för framtida vård av grav
- Oskäligen utgifter för begravning, förtäring vid minnesstund, avveckling

Hembesök

Om förutsättningar verkar finnas för att göra dödsboanmälan ska hembesök göras innan boet töms. Detta för att få en uppfattning om bohag och dess eventuella värde. Undantag kan göras för omvårdnadsboenden. Vid hembesök ska två tjänstemän från Socialkontoret närvara.

Bostadsrätt

Om den avlidne var ägare till en bostadsrätt bör man vara försiktig med att göra dödsboanmälan då det ofta finns ett marknadsvärde som vida överstiger taxeringsvärdet.

Försäkringar

Försäkringar kan finnas via arbetsgivare, fackförening, pensionärsförening eller annan liv- eller pensionsförsäkring. Om den avlidne deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program genom Arbetsförmedlingen kan personen omfattas av försäkring via SPV. Om den avlidne har insats (SoL, LVM, LVU) i form av boende och/eller behandling på institution eller i familjehem via Trosa kommun kan personen omfattas av Trosa kommuns försäkring.

Nämnda försäkringar kan innehålla en begravningsförsäkring. Endast försäkringar utan förmånstagare ingår i dödsboets tillgångar. Genom att begära bouppteckningsintyg eller försäkringsbeslut kan man få veta om en försäkring kan ingå i det aktuella dödsboet.

Värderingsintyg

Förekomst av äkta mattor, smycken, antikviteter antecknas separat. Vid tveksamhet om bohagets värde kan värderingsintyg begäras av dödsbodelägarna som får stå för värderingskostnaden.

Betalning av skulder

Ingen efterlevande är skyldig att betala skulder som tillhör ett dödsbo. Vid betalning av skulder som hör till ett dödsbo ska alltid begravnings- kostnader prioriteras. Den som beställer något för dödsboets räkning efter dödsfallet blir ansvarig för att denna kostnad betalas (t ex begravning, gravsten, städning, bortforsling av bohag, förtäring i samband med minnesstund). Om tillgångar finns

dödsboet kan sådana utgifter som hör samman med dödsfallet betalas med dödsboets tillgångar.

De tillgångar som eventuellt återstår när betalning skett av begravningskostnader och övriga skulder som hör samman med dödsfallet ska fördelas proportionerligt mellan kvarvarande fordringsägare i förhållande till hur stor del vars och ens resterande fordran utgör av den totala skuldsumman i dödsboet (sk ackordsdelning).

Jämkning av giftorättsgods

Om den avlidne var gift tas hänsyn till den avlidnes andel i den efterlevande makens giftorättsgods sedan efterlevande makens skulder mm dragits av. Huvudprincipen för egendomsfördelning mellan makar är lika delning. Efterlevande maka/make kan dock begära jämkning för att få behålla sitt giftorättsgods (12 kap 2 § Äktenskapsbalken). Då beaktas inte den avlidnes andel i efterlevande maka/makes egendom.

Efterlevande maka/make kan begära sådan jämkning oavsett om hon eller han har mest eller minst giftorättsgods. Jämkningen är till för att efterlevande maka/make inte ska behöva avstå egendom till en avliden maka/makes egna barn eller testamentstagare.

Om den avlidne är utländsk medborgare och gift enligt en främmande stats lagstiftning beror det på innehållet i denna stats äktenskapslagstiftning om efterlevande maka/makes egendom påverkar förutsättningar för dödsboanmälan eller inte.

Bodelning vid samboförhållanden

För sammanboende avliden blir bodelningsreglerna i sambolagen tillämpliga endast vad gäller bohag och bostad som införskaffats för gemensamt bruk. Det krävs att efterlevande sambo begär bodelning. I övriga fall utgår man från att det bohag som återfinns i ett dödsbos bostad tillhör den avlidne om inga handlingar angående äganderätt visar på annat.

Beslut om att upprätta dödsboanmälan

Dödsboanmälan är till för dödsbon med små omständigheter. Om dödsboutredningen visar att dödsboets samtliga tillgångar inte överstiger summan av de utgifter som har samband med dödsfallet med mer än 5.000 kr, vilket inkluderar ovan nämnda fiktiva kostnad för bouppteckning, kan dödsboanmälan göras. I annat fall hänvisas dödsbodeläggarna till att göra en bouppteckning.

Innehållet i dödsboanmälan

Dödsboanmälan ska vara skriftlig och innehålla identifieringsuppgifter såsom den avlidnes fullständiga namn, personnummer, hemvist, bostadsadress och dödsdag. Handläggaren ska intyga att den avlidnes tillgångar inte räcker till annat än begravningskostnader och andra utgifter med anledning av dödsfallet.

Dödsbodelägares namn och adresser ska anges i den mån dessa uppgifter kan inhämtas utan att det tar för lång tid. Ibland är uppgifterna svåra att få fram. Då är det tillräckligt att i anmälan ta in de uppgifter som är kända. Om handläggaren misstänker att delägarförteckningen inte är fullständig ska det göras en anmärkning om det.

Dödsboanmälan bör göras inom två månader från dödsfallet.

Skatteverkets blankett för ändamålet bör användas.

Bouppteckning ska förrättas om det efter att en dödsboanmälan är gjord framkommer en ny tillgång och förutsättningar för dödsboanmälan inte längre föreligger. Om det är socialtjänsten som får kännedom om den nya tillgången bör socialtjänsten meddela både dödsboet och Skatteverket om detta.

När förutsättningar för dödsboanmälan saknas

Det ska kunna konstateras utan någon mer ingående undersökning om förutsättningar föreligger för dödsboanmälan.

Vid tveksamheter, vid svårutredda släktförhållanden eller när det kan bli fråga om efterarv när efterlevande maka/make avlider bör dödsbodelägarna uppmanas att göra bouppteckning. Detta gäller också om skillnaden mellan dödsboets tillgångar och de utgifter som hör samman med dödsfallet uppgår till mer än 5.000 kr.

Om den avlidne var lagfaren ägare till en fastighet eller tomt eller andel därav får dödsboanmälan inte göras. I sådana fall hänvisas dödsbodelägarna till att göra bouppteckning.

Vid komplicerade värderingsfrågor eller när den efterlevandes tillgångar avsevärt skiljer sig från den avlidnes eller när det finns testamente eller äktenskapsförord bör dödsboet överlämnas till dödsbodelägarna som då får låta göra bouppteckning.

Om dödsboet redan är avvecklat när ansökan om dödsboanmälan inkommer kan i regel inte dödsboanmälan göras. Förutsättningar saknas då för handläggaren att intyga något om bohagets eventuella värde. Undantag kan göras då dödsbodelägaren kan visa att det var uppenbart att bohag och lösöre saknade värde alternativt hade ett värde som kan redovisas i form av offert från en auktionsfirma eller liknande.

Ansvar för att delge testamente

Ansvaret för att ett testamente delges samtliga dödsbodelägare åvilar den som har vård om ett dödsbo.

Arvskifte

Det ingår *inte* i dödsboutredarens ansvar att medverka vid arvskiften och fördelning av kvarlåtenskap. Dödsbodelägare som är oeniga vid arvsskiften ombeds söka juridisk konsultation alternativt ansöka om boutredningsman genom tingsrätten.

Vägledning, råd och stöd i vissa fall

Även om förutsättningar saknas för att göra dödsboanmälan kan det i vissa fall vara berättigat att i ett inledningsskede vägleda dödsbodelägarna med råd och stöd för att de ska komma igång med boutredningen.

Fullmakter

Fråga om fullmakter kan uppkomma i olika sammanhang.

1. För handläggare:
Skatteverket begär alltid fullmakt från socialnämnden avseende socialnämndens beslut om delegation till dödsboutredare vid handläggning och beslut i dödsboärende. Sådan fullmakt utfärdas för dödsboutredare och inlämnas till Skatteverket vid anställningens början.
2. För företrädare i dödsbo:
Den som företräder ett dödsbo (dödsbodelägare, god vän, släkting, granne, f.d. god man, socialnämnden och liknande) måste ha fullmakt från samtliga dödsbodelägare för att kunna utföra alla de åtgärder som gäller förvaltning och avslutning av det aktuella dödsboet.
3. Undantag av fullmakt:
Den som företräder ett dödsbo i samband med dödsboutredningen efter ansökan om dödsboanmälan behöver inte uppvisa fullmakt för dödsboutredaren från dödsbodelägarna. Det räcker med ett muntligt besked om vem som ska företräda det aktuella dödsboet. Om det finns särkullsbarn eller efterarvingar eller där dödsbodelägarna har svårt att komma överens om dödsboets avveckling kan det dock vara bra att begära in fullmakt angående företräderskapet.

Dödsboförvaltning – allmänt

När någon avlidit ska efterlevande maka/make eller sambo, arvingar och universella testamentstagare (dödsbodelägare) gemensamt förvalta den avlidnes egendom under boets utredning och därefter se till att bouppteckning görs. Ibland kan dock dödsbodelägare vara förhindrade att ta sitt ansvar. I ett inledningsskede ska därför den delägare som bött tillsammans med den avlidne omedelbart ta hand om den avlidnes egendom och vårda och ansvara för denna. Denna förvaltning är endast provisorisk till dess att egendomen tas om hand av samtliga dödsbodelägare

enligt 18 kap 1 § Ärvdabalken.

Om den inledande provisoriska förvaltningen inte kommer igång ska hyresvärd, granne eller annan som brukar hjälpa den avlidne ta hand om egendomen och antingen tillkalla dödsbodelägare eller anmäla dödsfallet till socialnämnden. Socialnämnden har då, enligt 18 kap 2 § 2a Ärvdabalken, ett ansvar att göra de inledande åtgärder som annars är en plikt för dödsbodelägare.

Provisorisk förvaltning genom socialnämndens försorg

Utgångspunkten är att socialtjänstens förvaltning av dödsboet ska vara så kortvarig som möjligt. Efterforskning av dödsbodelägare ska skyndsamt påbörjas och förvaltningen överlämnas till dödsbodelägare som kan ta hand om den avlidnes egendom så snart som möjligt.

Förvaltningen ska vara av konserverande art. Syftet är att dödsboets värden ska bevaras tills dess att förvaltningen kan lämnas vidare. Egendomen får därför inte avyttras eller förändras på annat sätt än vad som är nödvändigt för värdets bevarande. Socialnämnden ska bevaka både dödsbodelägarnas och borgenärernas intressen samt framtida verkställighet av eventuellt testamente.

Vid efterforskning av dödsbodelägare ska dödsfallsintyg med släktutredning från Skatteverket alltid rekvideras. Saknas uppgifter om dödsbodelägare ska efterforskning ske via Skatteverket, Lands- och stadsarkiv, ambassader, konsulat eller genom förfrågan hos andra närstående till den avlidne.

Vid hembesök kan adressböcker och andra handlingar vara till hjälp för att hitta närstående och dödsbodelägare.

Vanligen lämnas dödsbud genom polis eller sjukvårdspersonal. I de fall socialnämnden måste lämna meddelande om dödsbud ska detta företrädesvis ske per brev.

Om inte dödsbodelägare omedelbart påträffas görs hembesök i den avlidnes bostad. Två tjänstemän ska närvara. Samtliga utrymmen i bostaden ska gås igenom grundligt. Särskilt efterforskas om det finns testamente, försäkringsbesked, gravbrev, värdepapper, kontanta medel, bankböcker, adressböcker, den avlidnas önskemål beträffande begravning och övrigt som kan ha betydelse för den fortsatta handläggningen.

Vid behov, töm kylskåp och sopor.

Ta hand om eventuella husdjur.

Ta ställning till grovsanering (kan ske i samråd med hyresvärd). Om det behöver saneras akut lämnas nycklar till hyresvärden.

Ta ställning till detektivlås. Byt lås om nycklar befaras vara i omlopp.

Töm inte bostaden under den provisoriska förvaltningen.

Säg inte upp bostaden under den provisoriska förvaltningen.

Ibland kan det vara värdefullt att fotografera för att dokumentera bostadens skick eller det som finns i bostaden.

En översiktlig värdering av bohag och lösöre görs för de fall fråga uppkommer om dödsboanmälan. Protokoll ska upprättas över vad som finns i boet och över det som tas med därifrån.

Förvaring av avlidens egendom som handläggaren tagit med sig i samband med hembesök ska förvaras brandsäkert på Socialkontoret. Kontanta medel ska omedelbart sättas in på den avlidnes bankkonto. Om bankkonto saknas ska ett nytt konto öppnas i dödsboets namn. Alla transaktioner ska bokföras och passera den avlidnes konto. Väntade inkomster ska bevakas och sättas in på bankkontot för senare redovisning till dödsbodelägare, god man eller bouppteckningsförrättare.

Om uppgift om banktillgodohavanden saknas görs skriftlig förfrågan hos exempelvis Nordea, SEB, SHB, Swedbank, Länsförsäkringar, ICA-banken, och Plusgirot om saldobesked på dödsdagen och några månader framåt. Via bank kan även upplysning sökas om den avlidne hade bankfack.

Övrigt att tänka på:

- Stoppa autogiron
- Stoppa prenumerationer
- Säg upp radiotjänst, telefoni mm.
- Avvakta med att säga upp el och hemförsäkring under den provisoriska förvaltningen.
- Meddela hyresvärd och fordringsägare (för att slippa onödiga påminnelser) om dödsfallet.

Den provisoriska förvaltningens avslutning

- Dödsbodelägare anträffas – dödsboet överlämnas till dödsbodelägare

Om handläggaren under den provisoriska förvaltningen av dödsboet får tag i någon dödsbodelägare eller make som kan fullgöra de uppgifter som följer av 18 kap 2 § 1st Ärvdabalken eller när dödsbodelägare har underrättats om dödsfallet, ska dödsboet omedelbart överlämnas till dödsbodelägaren. Dödsbodelägaren har sedan att på vanligt sätt förvalta dödsboet, se till att bouppteckning görs och att avveckla boet.

Om dödsboet saknar tillgångar och det finns förutsättningar för dödsboanmälan ska socialtjänsten slutföra bouppteckningen och göra en dödsboanmälan. De anhöriga tar över förvaltning och avveckling av dödsboet.

- Dödsbodelägare saknas – dödsboet överlämnas till Allmänna arvsfonden

Om det står klart att arvingar saknas blir Allmänna Arvsfonden arvtagare och därmed dödsbodelägare. Den som har dödsboet i sin vård (vanligtvis socialnämnden) ska då omgående anmäla detta till Kammarkollegiet som

utser god man att företräda Allmänna Arvsfonden vid boutredning. Dödsboet överlämnas då till kammarkollegiets företrädare (Lag 1994:234 om Allmänna Arvsfonden).

- Dödsbodelägare och tillgångar saknas – socialnämnden förvaltar och avvecklar dödsboet med fullmakt från Allmänna Arvsfonden

Om både dödsbodelägare och tillgångar saknas kan socialnämnden begära fullmakt från Allmänna arvsfonden för att med stöd av denna fullmakt slutföra boutredningen och avveckla dödsboet.

- Dödsbodelägare kan finnas men inte har anträffats - dödsboet överlämnas till god man för bortavarande

Om dödsbodelägare kan finnas men inte har anträffats ska socialnämnden göra anmälan till Överförmyndaren om behov av god man för bortavarande. Enligt 11 kap 3 § Föräldrabalken ska överförmyndare förordna god man bland annat om det krävs att en bortavarande dödsbodelägarers rätt bevakas eller en bortavarandes egendom förvaltas. När god man för bortavarande är utsedd överlämnar socialnämnden dödsboets förvaltning och avveckling till gode mannen.

- Dödsbodelägare kan finnas men har inte anträffats och tillgångar saknas - socialnämnden förvaltar och avvecklar dödsboet med fullmakt från god man för bortavarande

Om dödsbodelägare kan finnas men inte har anträffats och tillgångar saknas i dödsboet kan socialnämnden slutföra boutredningen och avveckla dödsboet med fullmakt från god man för bortavarande som har utsetts av Överförmyndaren.

- Dödsbodelägare agerar inte- uppmana dödsbodelägare begära boutredningsman eller föranstalta om bouppteckning om dödsbodelägare inte agerar inom 3 månader

Det händer att dödsbodelägare helt saknar intresse i dödsboet eller saknar möjlighet att agera på grund av hög ålder, sjukdom eller annat hinder. Vid dessa situationer ska socialnämnden alltid motivera dödsbodelägarna att ta sitt ansvar för förvaltning och avveckling av dödsboet.

Om det finns tillgångar ska nämnden uppmana dödsbodelägarna att begära boutredningsman hos Tingsrätten. Det räcker med begäran från en av dödsbodelägarna. Boutredningsmannen övertar då förvaltning och avveckling och gör bouppteckning.

Om en sådan begäran om boutredningsman görs ska socialtjänsten fatta beslut om att överlämna förvaltning och avveckling till dödsbodelägarna.

Om en sådan begäran däremot inte görs ankommer det på socialtjänsten att föranstalta om bouppteckning. Detta gäller dock inte om annan än socialtjänsten har tagit hand om dödsboet. Kostnader för detta debiteras dödsboet.

- Dödsbodelägare agerar inte – tillgångar saknas nämnden förvaltar och avvecklar dödsboet med fullmakt från samtliga dödsbodelägare

Även i de fall där det saknas tillgångar och dödsbodelägarna inte agerar är socialnämnden skyldig att provisoriskt förvalta dödsboet. Dödsbodelägarna ska alltid motiveras att ta sitt ansvar för det aktuella dödsboet och vägledas att agera. Om dödsbodelägarna trots det inte övertar förvaltning och avveckling av dödsboet ska socialnämnden som en sista utväg begära fullmakt från samtliga dödsbodelägare och med stöd av denna fullmakt avveckla dödsboet.

- Dödsbodelägarna agerar inte – Som en sista utväg förvaltar socialtjänsten och avvecklar dödsboet med stöd av delegation och med stöd av journalanteckning

Ibland får handläggaren inte in fullmakt trots att dödsbodelägarna klart uppger att de inte tänker befatta sig med dödsboet. Om boet helt saknar tillgångar och dödsbodelägarna klart uttryckt att de saknar intresse av dödsboet och att de önskar att socialtjänsten avvecklar boet ska detta dokumenteras i akten. Socialtjänsten kan då förvalta och avveckla dödsboet med stöd från delegationen samt med stöd från journalanteckningen. Om dödsboet har mindre tillgångar på exempelvis bank kan socialtjänsten få problem med att få ut dessa medel om de saknar fullmakt. Därför ska handläggaren alltid eftersträva att få in fullmakt i dessa fall.

- Om det saknar en tydlig viljeyttring från dödsbodelägare- förvaltning och avveckling överlämnas till dödsbodelägare

Om det saknar en tydlig viljeyttring från dödsbodelägare att de saknar intresse i dödsboet saknar socialtjänsten möjlighet att agera. Detta ska nog dokumenteras. Ärendet får då avslutas genom beslut att förvaltning och avveckling lämnas till dödsbodelägarna

Överlämning av provisorisk förvaltning

Var säker på vilken delägare som ska ha nycklar så att ingen går in före någon annan.

Dödsbodelägarna ska legitimera sig och skriva på kvittens när de tar emot handlingar, nycklar, värdesaker med mera.

Redovisning av provisorisk förvaltning

När förvaltning av dödsboet överlämnas till dödsbodelägare, god man för bortavarande eller boutredningsman ska en fullständig redovisning lämnas för de åtgärder och eventuella ekonomiska transaktioner som socialnämnden har gjort för

dödsboets räkning inom ramen för den provisoriska förvaltningen.

Socialtjänstens avveckling av dödsbo

Gör ytterligare ett hembesök för att se att allt är ok med bostaden. Ta med post.

Om dödsboets lösöre och övriga tillgångar (ex bil) överstiger avvecklingskostnaderna (städning, bortforsling etc.) försäljs boet. Nettoöverskottet återredovisas till socialtjänsten och används så långt som möjligt för att täcka kostnaderna för begravning och förvaltningskostnaderna.

Om lösöret och övriga tillgångar i dödsboet understiger avvecklingskostnaderna överlämnas hyresrätten i befintligt skick till hyresvärden.

Ett dödsbo får säga upp hyresavtalet för bostaden inom en månad från dödsfallet (12 kap 5 § Jordabalken). Hyresavtalet upphör då att gälla vid det påföljande månadsskiftet. Bevaka eventuellt samboförhållande med övertaganderätt.

Därtill sker uppsägning av telefon, TV, el, tidning och eventuellt andra abonnemang. Avtal för el och hemförsäkring ska inte sägas upp förrän hyresavtalet upphör att gälla.

Adressändring gör hos Skatteverket till Socialkontorets adress. Om nödvändigt anmäls även eftersändning av post till Socialkontoret.

I förekommande fall ska deklaration upprättas för innevarande och nästkommande år och sändas till Skatteverket. Avsluta bankkonton när eventuell överskjutande skatt har utbetalats.

Betala begravningskostnaderna, självkostnad och andra räkningar med dödsboets medel.

Om förutsättningar finns för dödsboanmälan upprättas denna av handläggaren och sänds till Skatteverket.

Om den avlidne saknar anhöriga som ordnar med begravningen har socialnämnden skyldighet att se till att en begravning kommer till stånd. Uppgiften är då att beställa en begravning hos en begravningsbyrå. Vanligtvis sker detta inom ramen för dödsboförvaltningen.

Beställning till begravningsbyrån ska innefatta:

- Begravningsceremoni knuten till den avlidnes trosuppfattning.
- Gravsättning alternativt spridning eller nedgrävning av askan i minneslund i enlighet med den avlidnes trosuppfattning.
- För den som tillhör Svenska kyrkan gäller att om den avlidnes sista vilja om jordbegravning eller kremering förblir okänd beställs kremering och spridning av askan i minneslund. Detsamma gäller borgerlig begravning av avliden. För oidentifierad avliden beställs jordbegravning.

- I övrigt beställs grundtjänster samt en dödsannons om 70 mm i syfte att informera och få tag på eventuella anhöriga innan begravningen. Kostnaderna ska vara inom ramen för de kostnader som kan beviljas enligt riktlinjerna för ekonomiskt bistånd.
- Den avlidne har rätt till gravplats på den ort där den är folkbokförd. Enligt begravningslagen kan gravsättning ske på annan ort t ex i fädernebygden förutsatt att huvudmannen på orten medger det. Kostnader för detta sker genom s.k. begravningsclearing mellan huvudmannen på hemorten och orten där gravsättningen ska ske.
- Tjänsteman från Socialkontoret har inte skyldighet att närvara vid begravningsceremonin.

Begravning enligt 5 kap 2 § Begravningslagen

Om begravningen inte ordnas av dödsboet eller av socialtjänsten i samband med dödsboförvaltningen enligt 18 kap 2 § Ärvdabalken, vilket endast inträffar i enstaka fall, ska begravningen ordnas av den kommun där den avlidne *senast var folkbokförd* eller, om den avlidne inte har varit folkbokförd i Sverige, av *den kommun där dödsfallet inträffade* enligt 5 kap 2 § Begravningslagen.

Enligt 5 kap 10 § Begravningslagen ska stoftet efter den avlidne kremeras eller gravsättas snarast möjligt och senast en månad efter dödsfallet.

Skatteverket får dock ge anstånd med kremering eller gravsättning, om det finns särskilda skäl för det. Skäl för att begära anstånd kan vara att dödsbodelägare inte har hunnit underrättas då de fortfarande eftersöks av kommunen.

Om stoftet inte har kremerats eller gravsatts inom föreskriven tid, ska Skatteverket undersöka anledningen till dröjsmålet och om det behövs, underrätta den kommun som anges i 5 kap 2 § begravningslagen.

Avgift för provisorisk dödsboförvaltning samt ordnande av gravsättning

Kommunfullmäktige har den 2020-06-10, § 52 beslutat om avgift för provisorisk dödsboförvaltning samt ordnande av gravsättning enligt nedanstående princip.

Enligt 18 kap 2 § Ärvdabalken och 5 kap 2 § Begravningslagen har socialnämnden rätt att ta ut ersättning av dödsboet för sina kostnader för provisorisk dödsboförvaltning samt ordnande av gravsättning. En kommun får enligt 8 kap 3c § Kommunallagen inte ta ut högre avgift än vad som svarar mot kostnaden för de tjänster som kommunen tillhandahåller. Ersättningen ska därför motsvara kommunens självkostnad.

Timtaxan sätts till 0,8% av gällande prisbasbelopp $0,8 \% \times 46\,500$ (prisbasbeloppet 2019) = 370 kr/timme. Timtaxan är baserad på en lön på 35.000 kr plus lokal-, administrations- och overheadkostnader. Timtaxan regleras vid förändring av prisbasbeloppet den baserade lönen.

